

the art of living in a medialised landscape v3.0, issue #20, 10 October 2005

Aan Beethoven trekken, Over Leif Inges 9 Beet Stretch

Sun, 18.09.2005

In 1993 presenteerde de Schotse kunstenaar Douglas Gordon zijn *24 Hour Psycho* in de Tramway gallery in Glasgow en the Kunst-werke in Berlijn. Op een vrijstaand doorzichtig scherm van drie bij vier meter projecteerde hij Alfred Hitchcocks *Psycho*. Bezoekers konden om dat scherm heen lopen en van voor en van achter de beelden bekijken, die dusdanig vertraagd waren dat het volledig vertonen van de film, van begin tot einde, 24 uur in beslag nam.

Vanzelfsprekend heeft een dergelijke rek een drastische invloed op de manier waarop we de film ervaren. De extreme lengte maakt het menselijkerwijs gesproken onmogelijk de uitgesmeerde projectie in zijn geheel te bevatten. De extreme traagheid belemmert ons de opeenvolging van beelden als 'acties' te ervaren; maakt het voor een 'gewoon mens' onmogelijk zich op het 'verhaal' te concentreren. En dus zal een kijker met en door de vertraagde *Psycho*-beelden vooral ook zijn eigen herinneringen – bijvoorbeeld aan eerdere, niet vertraagde, vertoningen van de film – 'zien', samen met de voortdurende stroom van associatieve en andere 'gedachten' die zijn hersens onwillekeurig zullen blijven genereren.

24 Hour Psycho is een 'puur beeld' werk.

De soundtrack liet hij maar weg.

Laat ik aannemen dat dat een keuze was en geen 'noodzakelijk kwaad' om technische redenen. Ook in 1993 moet het al mogelijk geweest zijn geluidsstukken digitaal te rekken. Want dat is het audio equivalent van het vertraagd afspelen van een film: het (digitaal) rekken van geluid. Wie nog wel eens met analoge geluidsdragers in aanraking komt weet dat het enkel vertraagd afspelen (van een vinyl plaat, een cassette of ander soort magneetband) méér teweegbrengt dan een verlenging van de speelduur van een muziekstuk. Samen met het tempo zakt de toonhoogte en al heel snel zelfs zó ver dat er weinig meer dan een hele lage brom over zal blijven. Maar dat willen we natuurlijk niet. Nee, een échte vertraging is alleen maar vertraging: het tempo moet omlaag terwijl de toonhoogtes gelijk dienen te blijven.

Pas met de komst van digitale geluidsverwerking is een dergelijke tijdrek van geluid, bij wijze van spreken, een fluitje van een cent geworden. Het is een kwestie van interpolatie: hard rekenen om méér data (nep samples) tussen de bestaande samples te voegen en daarbij zorgen voor gladde overgangen, dat je er zo min mogelijk van hoort dat er stukken tussengezet zijn. Want daar komt het digitaal rekken van geluid op neer, op het toevoegen van data. De muziek duurt langer omdat de bestanden letterlijk groter worden. En dat verdikken doe je door veel en snel te rekenen. Een computer kan dat. Makkie.

Maar er is een 'maar' ... omdat het begrip 'toonhoogte' eigenlijk niet precies te definiëren valt is het niet helemaal (eigenlijk helemaal niet) duidelijk wat precies een 'tijdrek zonder verandering van toonhoogte' is. Er zijn dan ook verschillende 'tijdrek' algoritmes, elk met hun eigen merkwaardigheden en hun voor- en nadelen.

Al is het dan bij benadering, het resultaat is er vaak toch niet minder indrukwekkend om. Een groot deel van de moderne software voor digitale geluidsverwerking is standaard voorzien van zo'n tijdrek optie. In de meeste gevallen zal die ingezet worden voor relatief kleine tempo (rele) correcties. Maar je kan natuurlijk veel verder gaan ...

Dat deed Leif Inge, een conceptuele kunstmaker uit Noorwegen (zelf noemt hij zich een 'idea based artist', een ideeënartiest). In zijn *9 Beet Stretch* (2003) doet Leif Inge met een klassieker uit de westerse kunstmuziek wat Gordon Douglas met Hitchcock's *Psycho* deed. Hij

newsletter | search

search

About Cut-Up

Archives

Reviews

Things To Do

Visualities

Latest Reviews

rekte een opname van Ludwig van Beethovens negende symfonie zo ver uit dat deze – van de eerste inzet tot en met het denderende slotakkoord – exact een etmaal duurt ...

Op Inge's website vindt de bezoeker de eerste versie van *9 Beet Stretch*, die als een serie van 96kbps mp3 files gedownload kan worden. (Alles samen ongeveer een gigabyte.) Sinds een paar maanden is een tweede versie (128kbps stereo mp3) beschikbaar in de vorm van een continue 24/7 audio webstream via de servers van het Amsterdamse PARK4DTV.

Elke avond om acht uur begint daar een volgende etmaallange *9 Beet Stretch* cyclus. Zo'n zich voortdurend herhalende audiostream is natuurlijk een ideaal medium voor een dergelijk werkstuk.

Molto molto adagio ... Uitvoeringen van Beethovens negende symfonie variëren in lengte tussen de 65 en 75 minuten. De opname die Leif Inge voor *9 Beet Stretch* gebruikt heeft (van de Nicolaus Esterházy Sinfonia en Koor onder leiding van Béla Drahos, uitgebracht door Naxos in 1996) is aan de korte kant. Ze duurt zo'n 65 minuten, zodat door het oprekken tot 24 uur het stuk ongeveer 22 keer zo langzaam klinkt als het origineel. Een denderend akkoord dat in de originele opname zo'n twee, drie seconden klinkt wolkt er uit over een volle minuut; een relatief korte roffol op de pauken verwordt tot een rochelende reeks van traagdikke donderklappen; een fragment van tien seconden ontvouwt zich over een periode die langer is dan de duur van de gemiddelde popsong ...

Fraaie ambient muziek, voor wie daar van houdt. Zo'n extreme tijdrek – en iedereen had dat al zelf kunnen bedenken – is een manier om als het ware bij toverslag, met een druk op een knop, van alles en nog wat tot 'ambient' te transformeren. En het rijke geluid van een klassiek symfonie-orkest leent zich daar natuurlijk al helemaal voor.

Doe je ogen dicht en de uitgerekte klanken van strijkers en blazers roepen bijna gelijk beelden op van bergen met zonverlicht blinkerende beekjes, vol golfjes en kolkjes, en langzaam verschuivende kleurpatronen. Bij mij dan. Iemand anders fantaseert wellicht eerder over wervelende sterrenstelsels, supernova's, rooie reuzen en zwarte gaten in een zich tot het net niet oneindige strekkende heelaal. Of de zee, de zee, veel zee ... "Alsof je door een microscoop luistert," is een vaak gehoorde reactie. "Alsof je in de klank zelf zit ..." En meer van dat. Aan de andere kant wordt mijn vrouw er doodnervus van en irriteert *9 Beet Stretch* haar al snel zozeer dat ze vraagt of die herrie niet weer af kan. Allemaal een kwestie van smaak en van temperament, natuurlijk. Maar ik denk dat mijn vrouw toch tot een minderheid behoort en de gemene luisteraars wat ze horen op z'n minst 'mooi' zullen vinden.

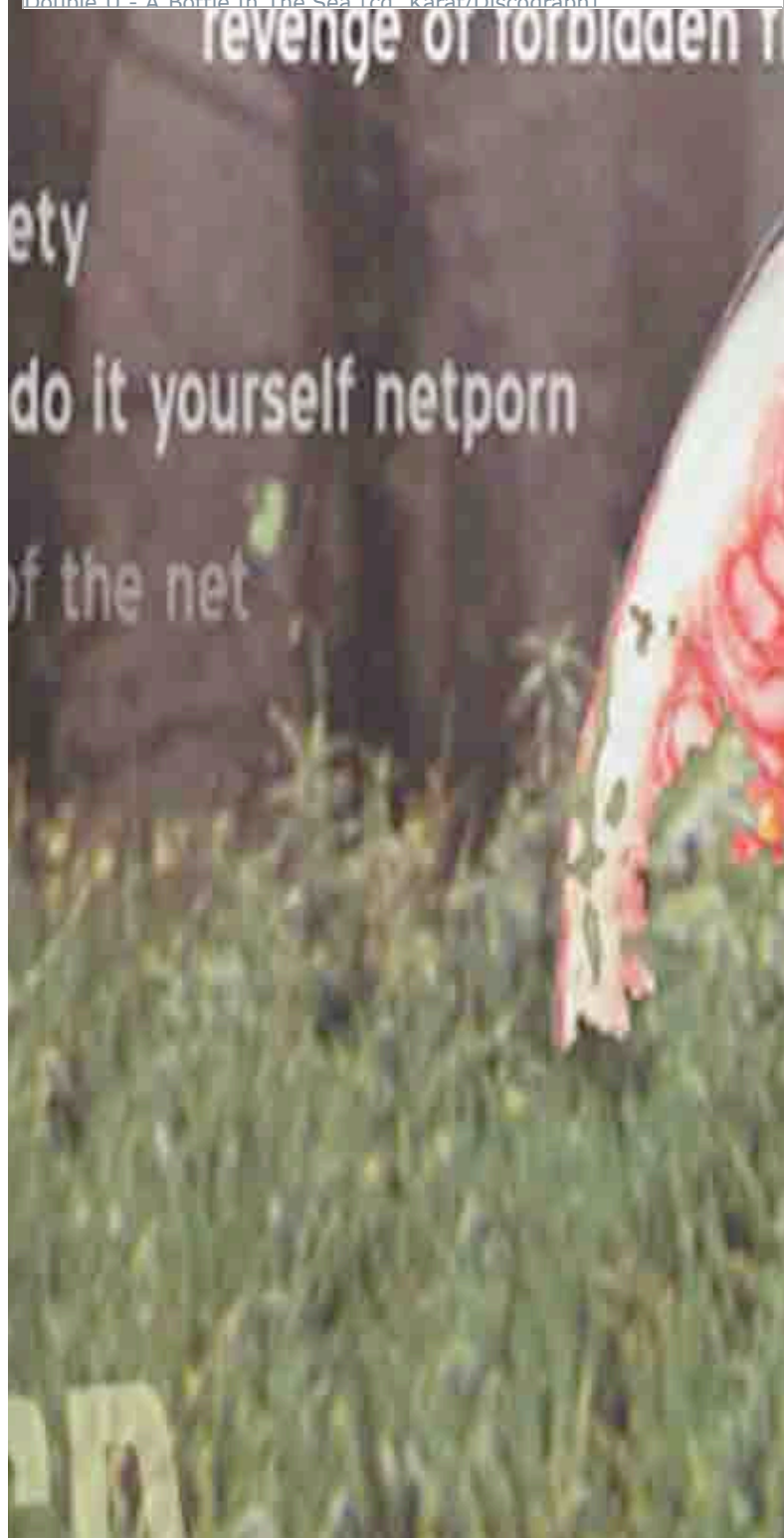
Maar horen ze ook Beethoven?

Stel we nemen een willekeurige andere klassieke symfonie, van Brahms bijvoorbeeld, en rekken die op tot 24 uur. Zal het resultaat niet ongeveer hetzelfde zijn? Zal niet het extreme oprekken van willekeurig wat voor klassiek symfonisch en/of koorwerk resulteren in iets dat in wezen enkel een soort variant op *9 Beet Stretch* is?

Beperken we ons tot het 'pure' klankbeeld dat ontstaat, dan denk ik dat het antwoord op die vraag zonder meer 'ja' is. Leif Inge geeft dat eigenlijk ook zelf al een beetje aan als hij in de 'partituur', de instructies voor het stuk, schrijft dat bij het onverhoopt niet beschikbaar zijn van een opname van de negende symfonie van Beethoven als alternatief een opname van Mozarts *Requiem* gebruikt kan worden.

De reden zit hem ongetwijfeld in de wijze waarop onze oren en hersens muziek verwerken. Beethovens negende symfonie klinkt ons héél anders in de oren dan het *Requiem* of een symfonie van Brahms, omdat elk van die muziekstukken uit heel verschillende melodische en ritmische elementen is opgebouwd. Die elementen, met een totale gemiddelde duur van zo'n 3 à 6 seconden, bestaan uit groepjes van 'events' die als een geheel in ons korte termijn geheugen opgeslagen en door ons als 'eenheden' ervaren kunnen worden. Het oprekken van de duur van zo'n groepje tot één à twee minuten maakt het voor de gemiddelde – en hoogstwaarschijnlijk voor elke – luisteraar volstrekt onmogelijk het nog langer als een geheel, als bij-elkaar-horend, te ervaren. Onze perceptie zal zich daarom onwillekeurig op nieuwe 'events' richten, 'events' van meer menselijke maat, die door de 'rek'

EX PMX – Scrapheap Bi*Recycled [cd, Beluga]
Taylor Dupree + eisi – Every still Day [cd, Noble]
Jackson and His Computer Band – Smash [cd, Warp/Roughtrade]
Pedro The Lion [20-09, Ekko Utrecht]
Pulseprogramming – Tulsa for one Second Remix Project [cd, Aesthetics / Konkurrent]
Today's Art [23/24-09. diverse locaties, Den Haag]
Double U – A Bottle In The Sea [cd, Karat/Discograph]

dan overeen zullen komen met relatief kleine veranderingen en fluctuaties in de klankvelden. Dat is het 'microscoop' effect ... En hoewel we natuurlijk formeel gezien in *9 Beet Stretch* precies dezelfde elementen, opbouw en structuur kunnen onderscheiden als in het oorspronkelijke werk is het – net als in Douglas' *24 Hour Psycho* – onmogelijk geworden die structuur in de opgerekte versie ook werkelijk te herkennen. Laat staan te ervaren. Dat gaat, heel letterlijk, ons bevattingsvermogen te boven. Is onmenselijk geworden. Uebermenselijk wellicht. Wat ongetwijfeld een niet onbelangrijk deel van de charme van het werk uitmaakt.

Maar horen we nog Beethoven?

Wie Hitchcocks origineel een paar keer gezien heeft en op een willekeurig moment tijdens een projectie van *24 Hour Psycho* de zaal binnenstapt zal in de meeste gevallen waarschijnlijk aan één blik op het scherm genoeg hebben om het daar vertoonde beeld te herkennen als 'een beeld uit *Psycho*'. Maar dat iemand die op een willekeurig gekozen moment naar *9 Beet Stretch* begint te luisteren de klanken die hij hoort als uitgerekte akkoorden uit Beethovens negende symfonie herkennen zal, zonder van te voren ervan op de hoogte te zijn dat het dat is wat hij te horen krijgt, dat wens ik te betwijfelen.

Ik wil Beethoven ook helemaal niet horen. En zeker niet die negende symfonie, waar sinds de Weense première in 1824 in onze westerse cultuur onophoudelijk van alle mogelijke en onmogelijke kanten aan getrokken is. Waarvan met name de in wezen dubbelzinnige buitenmuzikale boodschap in de aan histerie grenzende 'vreugdezang' van het vierde deel in de loop der jaren voor zulke tegenstrijdige idealen is ingezet dat er uiteindelijk toch weinig meer dan hypocrisie en leegte rest.

Hymne van Europa, my ass!

Het is dan ook zowel wrang als fascinerend om te moeten constateren dat zo gauw je weet dat de etherische klankvelden van *9 Beet Stretch* het resultaat zijn van het oprekken van een opnamen van Beethovens negende symfonie, het bijna onmogelijk wordt die klanken anders te 'horen' dan als een uitgerekte negende ...

Bijna onmogelijk.

Bijna.

Want dat 'horen' is natuurlijk geen horen. Het is vooral een weten. En voor weten is een etmaal een eeuwigheid. Weten houdt geen mens zolang vol. Lang vóór de haan drie keer kraait weet je niks meer ... en 'hoor' je niet meer, maar hoor je ...

Ach, het is natuurlijk ook niet meer dan een idee, hoor, maar af en toe denk ik het heus: dat het *9 Beet Stretch* zou kunnen lukken wat voor Adrian Leverkühn nog onbegonnen werk was ...

Erik Satie schreef het al: "Do you know how to clean sounds? It's a filthy business. Stretching them out is cleaner ..."

Links

<http://www.notam02.no/9/>

<http://radio.park.nl/>

door Harold Schellinx

From: HS

[Go Back](#)

Cut-Up v3.0 © 2005 cut.media.productions:: Barcelona : Amsterdam

